

DOI 10.34132/pard2024.25.12

Отримано: 12 травня 2024

Змінено: 5 липня 2024

Прийнято: 22 липня 2024

Опубліковано:

25 вересня 2024

Received: 12 May 2024

Revised: 5 July 2024

Accepted: 22 July 2024

Published:

25 September 2024

Oleksii Nepsha

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS AN INNOVATIVE TOOL OF CORRUPTION PREVENTION IN JUDICIARY: THE ADVANTAGES

There has been made an attempt in the article to assess the possibility and expediency of application of information and communication technologies and their highest manifestation – artificial intelligence – as an anti-corruption tool in the judiciary. The essence and modern forms of the artificial intelligence phenomenon and its connection with information and communication technologies have been analyzed. There has been researched national and foreign legal regulation on the application of artificial intelligence both in the field of public administration in general and in the field of the judiciary and administration of justice in particular. The cases of the most «significant» corruption events in the judiciary have been presented and an attempt to find out the reasons of the failure of traditional tools to prevent corruption has been made. There has been called into question the ability of the state to overcome such a negative socio-power phenomenon as corruption without the implementation of radical steps which have long been overdue and became even more actualized during the armed conflict. Some positive examples of the information and communication technologies use in the judiciary have been demonstrated. Separate advantages of using artificial intelligence as a new tool for preventing corruption in the administration of justice have been briefly systematized. There has been emphasized that artificial intelligence due to its impartiality is fully capable to ensure the realization of the right to a fair trial, preserving time, financial and

human resources, and reducing the level of corruption. At the same time, there has been underlined that without studying the risks and threats of using computer programs at this level of their development, relying only on them as a panacea for the destruction of corruption practices is imprudent and premature. Finally, an impulse for further research of artificial intelligence and its features as a tool of corruption prevention in the judicial system has been given.

Key words: *artificial intelligence, prevention of corruption, judiciary, judicial power, advantages of artificial intelligence.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Початком розвитку інформаційних технологій (рідше вживають більш широке поняття – інформаційно-комунікаційні технології, надалі в тексті – ІТ) вважається друга половина ХХ століття. Орієнтовно в 1980-их роках цей стрімкий процес досяг такого рівня, що у вжиток навіть увійшло нове визначення – «цифрова революція», яким стали описувати принципово іншу реальність. Перші два десятиріччя ХХІ століття стали для людства початком епохи глобалізації інформаційних технологій одночасно з продовженням процесу їхнього нестримного розвитку. «Всесвітня павутина»- Інтернет, цифровізація (або діджиталізація), хмарні технології, віртуальна реальність настільки міцно увійшли в життя людини, що уявити собі наше повсякденне існування без них вже неможливо. Загалом, ми з легкістю призвичаїлися до багатьох «цифрових речей», починаючи від побутової техніки, смартфонів та ноутбуків і закінчуючи нейронними мережами та супутниковим зв'язком. В окремих, занадто залежних від таких технологій представників людського роду, протягом тривалих періодів утримання чи неможливості доступу до згаданих пристроїв може навіть виникати та розвиватися «цифрова абстиненція». Крок за кроком машини, які спочатку управлялися людьми, були поступово трансформовані в смарт-машини – такі розумні пристрої та прилади, функціонування яких на даному етапі вже вимагає або мінімальної залученості *homo sapiens* або ж відбувається зовсім без участі людини.

Без перебільшення, однією з «топ»-тем сьогодні, що напряму пов'язана з розвитком ІТ, тривалий час не сходить зі шпальт засобів масової інформації та сторінок соціальних мереж і все частіше стає предметом обговорення спеціалістів в різних галузях знань, філософів, дослідників, вже давно вийшовши за межі виключно комп'ютерних наук, є тема штучного інтелекту (надалі – AI, загальноновживана аббревіатура з англійської мови – artificial intelligence).

В даній роботі зроблена обережна спроба розглянути деякі позитивні аспекти застосування цього достатньо новітнього й одночасно доволі «ефемерного» й невловимого явища як інструмента запобігання корупції в судовій владі.

Зануритися в дану тему автора спонукали огидна живучість корупційних практик та їх «вміле використання» в тому числі й найвищими представниками суддівського корпусу, а також нездатність чи небажання відповідальних осіб «викорчувати» ці практики традиційними методами. Ми на власні очі можемо спостерігати, як гігантські масштаби корупції поряд із повномасштабною військовою агресією проти нашої країни утворюють загрозливий «симбіоз» для існування держави Україна як такої.

Наперед зазначимо, що дана стаття пропонує аналіз саме переваг застосування AI як інноваційного інструмента корупційної превенції в судовій владі, натомість автор свідомий того, що без з'ясування ризиків його застосування (особливо в подоланні такого негативного феномену як корупція) вивчення проблеми вочевидь буде неповним, а дослідник може бути справедливо звинувачений в однобічності. В найближчому майбутньому ми спробуємо виправити цей недолік. Крім того, існує ймовірність, що окремі напрацювання можуть бути екстрапольовані й на інші сфери публічно-управлінської діяльності з урахуванням притаманних саме ним особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатоаспектність, міждисциплінарність та новизна даної проблеми, фокус якої націлений на пошук шляхів використання AI як антикорупційного механізму, а також численні виклики, які вже постають перед людством

та закономірно постануть перед ним в найближчі часи, очікувано притягують увагу як представників національних наукових кіл (зокрема, Н. Вінникової, О. Костенка, Н. Шишки), так і закордонних дослідників (серед яких Амалія Лопез Асера (Amalia López Acera), Джон Маккарті (John McCarthy), Артур Мічел (Arthur Holland Michel), Кабондо Мунтанга (Kabondo Lucky Muntanga)).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є з'ясування суті AI, його класифікації та зв'язку з IT, вивчення міжнародних та національних норм правового регулювання застосування AI. Вивчення форм, методів, принципів та пріоритетних завдань використання AI в окремих публічних сферах в Україні та світі, зокрема, в правосудді, з'ясування можливості й доцільності застосування AI як інструменту корупційної превенції в судовій владі на тлі неуспішності запобігання корупції традиційними методами, виявлення та оцінка окремих переваг застосування AI як інноваційного інструменту запобігання корупції в системі судоустрою.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку роботи пропонуємо коротко з'ясувати сутність понять IT та AI. Наперед відзначимо, що визначення IT на відміну від AI, в цілому, є достатньо уніфікованим та не викликає особливих дискусій.

Отже, в загальному розумінні IT – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються з метою збирання, зберігання, опрацювання, розповсюдження, відображення й використання різноманітних даних задля інтересів і потреб користувачів [26].

Також IT розглядають як сукупність засобів, методів і прийомів збирання, зберігання, опрацювання, подання та передавання повідомлень, що розширює знання людей та розвиває їхні можливості щодо управління технічними та соціальними процесами [1].

Інші автори з посиланням на державні стандарти України наводять так само близькі до попередніх визначення, відповідно до яких IT – це:

– технологічний процес, предметом перероблення й результатом якого є інформація;

– сукупність методів, процесів і програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний процес, що забезпечує добирання, зберігання, накопичування, оброблення, пошук, виведення, копіювання, передавання та розповсюдження інформації [10].

Натомість на відміну від ІТ розуміння такого феномену як АІ є справжнім каменем спотикання. Ба більше, постає закономірне питання про взаємозв'язок цих двох явищ.

Простими словами, АІ – це здатність машин виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як візуальне сприйняття, розпізнавання мови, прийняття рішень і мовний переклад. З іншого боку, АІ також розглядається як галузь комп'ютерних наук, яка фокусується на розробці машин і систем, здатних виконувати вищенаведені завдання [25].

Як відзначають М. Глибовець та О. Олецкий, АІ в тому чи іншому розумінні має наближатися до інтелекту природного, наприклад, як штучні нирки, і, таким чином, використовуватися як замітник природного інтелекту. І чим більше існуватиме ситуацій, де штучні системи зможуть замінити людей, то інтелектуальнішими вони вважатимуться [6].

В 2007 році дослідник з факультету комп'ютерних наук Стенфордського університету Джон МакКарті в статті «Що є штучний інтелект», відповідаючи на питання, відмічав, що АІ – це наука і техніка (інженерія) створення інтелектуальних машин і особливо інтелектуальних комп'ютерних програм. Штучний інтелект пов'язаний із аналогічним завданням використання комп'ютерів для розуміння людського інтелекту, але АІ не обов'язково обмежується методами, які можна біологічно спостерігати [30].

Європейська комісія з ефективності правосуддя (CEPEJ) в Європейській етичній хартії з використання АІ в судових системах та їхньому середовищі, ухваленій в грудні 2018 року в Страсбурзі, надає наступне визначення АІ: це – набір наукових методів, теорій та технік, метою яких є відтворення, за допомогою машин, когнітивних здібностей людської істоти [29].

В Україні феномен AI також розглядається у двоєдиній площині (рис. 1). Так, у відповідності з Концепцією розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2020 року № 1556-р:

Рис. 1. Визначення AI відповідно до Концепції розвитку AI в Україні (систематизовано автором).

Джерело: сформовано автором на основі [9]

Направду, слід зауважити, що існують і прямо протилежні думки, які, в принципі, ставлять під сумнів інтелектуальність AI. Так, Артур Х. Мічел в опублікованому в квітні 2023 року дослідженні щодо політики в галузі AI зазначає, що останній взагалі-то і не є розумним. Політика, яка розглядає AI так, наче він розумний, наражається на значні матеріальні ризики як для окремих громадян, так і для компаній. Існують точки зору, зауважує автор, що AI за своєю суттю обмежений в здатності відтворювати людський інтелект, точніше він здатний імітувати лише вузькі грані людського інтелекту в певних вузьких завданнях [27].

У вже згадуваній статті Дж. МакКарті також наводить думки опонентів AI: філософ Дж. Серл говорить про те, що ідея небіологічної машини бути розумною незв'язна; філософ Г. Дрейфус вважає AI неможливим; дослідник в галузі комп'ютерних наук Дж. Вейзенбаум наполягає на тому, що сама ідея AI порочна, антилюдська та аморальна [30].

Одночасно один зі світових ІТ-гігантів – компанія IBM – розглядає AI як *augmented intelligence* (тобто збільшений, прибавочний [до інтелекту людини] інтелект).

IBM залежно від функціональної спроможності пропонує нам поділ AI на три види: слабкий, сильний та свідомий. Більш детальна характеристика кожного з видів наведена в табл. 1 [2].

Таблиця 1.

Види AI (за класифікацією IBM)

Weak (or Narrow) AI (слабкий, або вузький AI)	Strong (or Generalized) AI (сильний, або генералізований AI)	Super (or Conscious) AI (супер, або свідомий AI)
Застосовується до специфічних областей, на кшталт лінгвістичних перекладачів, віртуальних асистентів, самокерованих машин, посилених Інтернет-пошуковиків та «рекомендантів» контенту, спам-фільтрів. Такий AI може виконувати специфічні завдання, але не вчитися новим, і, виробляючи рішення, ґрунтуватися лише на запрограмованих алгоритмах та вихідних («натренованих») даних	Може взаємодіяти та виконувати широкий набір незалежних та непов'язаних завдань. Такий AI здатний вивчати нові завдання, аби вирішувати нові проблеми. Він робить це шляхом навчання себе самого новим стратегіям. Сильний AI – це комбінація багатьох AI-стратегій, який навчається з досвіду й досягає виконання на рівні людського інтелекту	Це – AI з рівнем людської свідомості, яка вимагала би самоусвідомлення. Позаяк людство ще не здатне адекватно визначити, що таке свідомість, тому малоймовірно, що ми створимо свідомий AI в найближчому майбутньому

Джерело: *сформовано автором*

Є природнім, що на такий гострий й принципово новий для людства виклик існує розмаїття поглядів, які подекуди різняться кардинально. Втім, не зважаючи на всю непримиренність розгорнутих навколо AI дискусій, від суто технічних до етико-філософських, та його контрверсійну сутність заперечувати існування такого феномену та його вплив на нашу реальність вже неможливо. Достатньо відомими на сьогодні є такі алгоритми (комп'ютерні програми), які працюють на базі AI, як-то: ChatGPT-4 від компанії OpenAI, Copilot (Bing) від Microsoft, LaMDA від Google.

Отже, підсумовуючи, можемо зробити висновок, що AI є вищим або наступним рівнем розвитку IT на даному етапі сучасності.

Схожу думку висловлює й Ю. Семененко, вказуючи, що розвиток IT являє собою динамічний еволюційний шлях, що пройшов кілька ключових етапів у практичному та теоретичному плані. Автор умовно поділяє цей шлях на п'ять етапів, останній з яких – п'ятий, сучасний, що розпочався орієнтовно з 2020 року, – відображає важливі трансформації у використанні технологій, і, зокрема, AI. Дослідник підкреслює, що «системи, здатні до самоорганізації та навчання, формують сучасний ландшафт інформаційних технологій» [22].

Оскільки AI успішно застосовується в різноманітних сферах людської діяльності, то було би непродуктивним не спробувати використати його як інструмент запобігання корупції.

Без сумніву, відчутним досягненням в галузі публічного управління є готовність найвищого органу виконавчої влади – Кабінету Міністрів України – до застосування цифрових технологій для розв'язання ряду нагальних проблем. Зокрема, у вже згадуваній Концепції розвитку AI в Україні серед викликів, що потребують розв'язання, виділені наступні (перелік та зміст скорочені автором для цілей даного дослідження):

- недосконалість механізмів прийняття управлінських рішень у публічній сфері;
- складність перевірки відповідності роботи систем AI законодавству та існуючим етичним принципам;

- відсутність єдиних підходів, що застосовуються при визначенні критеріїв етичності під час розроблення та використання технологій AI для різних галузей і видів діяльності;

- відсутність застосування технологій AI в судовій практиці.

Публічне управління, правове регулювання та етика і правосуддя, серед інших, згідно з Концепцією визначені як пріоритетні сфери, де реалізуються завдання державної політики розвитку галузі AI. Змістовне наповнення цих пріоритетів можна побачити в табл. 2 [9].

Для цілей даної роботи ми свідомо виокремили саме ці сфери людської діяльності, тому що завдання, поставлені для одних галузей, відчутно перекликаються із завданнями для інших, структурно та логічно зв'язані, прямо чи опосередковано доповнюють одне одного. Так, процеси й процедури публічного управління й правосуддя закріплюються шляхом нормативного врегулювання; оскільки корупція – це публічно-владний й соціальний феномен, то заходи корупційної превенції є доволі схожими для обох сфер; близькими є й етичні виклики застосування AI під час будь-якої владно-управлінської діяльності, де наріжним каменем постає ймовірність підкорення волі людини рішенням комп'ютерних алгоритмів.

На диво, Кабінет Міністрів України таку мету, як попередження суспільно небезпечних явищ шляхом аналізу наявних даних за допомогою AI, структурно розмістив саме в підрозділі «Правосуддя», хоча ця мета є не менш застосовною для всіх без виключення сфер життєдіяльності людини.

Ймовірно, на думку найвищого органу виконавчої влади, саме судова влада порівняно з іншими гілками найбільше потерпає від суспільно небезпечних явищ, отже в розвиток цього припущення ми готові в даній роботі запропонувати аналіз та оцінку окремих переваг застосування AI як засобу корупційної превенції якраз в системі судоустрою. Прийнято вважати, що етимологія поняття «корупція» – латинська; воно сформувалося на основі двох латинських слів: «correi» (тобто кілька учасників зобов'язальних відносин з приводу одного предмета) та «gumpere» (що буквально означає ламати, пошкоджувати, порушувати, скасовувати). За іншими версіями слово походить від латинського «conumpere» (розтіління) та «corruptio» (розкладання, підкуп, продажність, псування) [13].

Руйнівна сила корупції є беззаперечною. Більш ніж відверто про це висловилися держави-підписанти Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 173), яка була ратифікована Україною в 2006 році та набула чинності для нашої країни в 2010 році. Учасники Конвенції наголосили, що корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку й загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства [11].

Нормативна дефініція корупції міститься в ч.1 ст.3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року, згідно з якою корупція – це використання особою, яка уповноважена на виконання функцій держави, місцевого самоврядування та прирівняної до неї, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди таким особам, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [18].

Схоже визначення корупції експліцитно впливає і зі ст.15 Конвенції ООН проти корупції. Так, держави-підписанти приймають на себе обов'язок шляхом кримінального переслідування карати обіцянку, пропозицію або надання державній посадовій особі, рівно як вимагання або прийняття з боку такої особи особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої посадової особи або іншої фізичної чи юридичної особи, щоб ця посадова особа вчинила будь-яку дію чи утрималась від вчинення дій під час виконання своїх службових обов'язків. Окремо в ст.11 Конвенції підкреслена вирішальна роль судової влади та прокурорів у боротьбі з корупцією, тому держави-підписанти зобов'язуються, враховуючи незалежність судової влади, вживати окремих заходів стосовно чесності й непідкупності представників останньої та запобігання будь-якій можливій корупції саме серед них [8].

Таблиця 2.

Деякі пріоритетні завдання для AI згідно з Концепцією

Публічне управ- ління	Правове регулюван- ня та етика	Правосуддя
застосування технологій AI для виявлення недобросовісної практики в діяльності посадових осіб та державних службовців за різними напрямками шляхом проведення аналізу текстів управлінських рішень та інших даних, які формуються в комп'ютеризованих системах/ реєстрах під час провадження такої діяльності	проведення оцінки можливості та визначення меж (етичних, правових) застосування систем AI для цілей надання професійної правничої допомоги	подальший розвиток вже існуючих технологій у сфері правосуддя (Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, Електронний суд, Єдиний реєстр досудових розслідувань тощо)
	опрацювання питання щодо необхідності врегулювання суспільних відносин у сфері розвитку AI на законодавчому рівні	впровадження консультативних програм на основі AI, які відкривають доступ до юридичної консультації широким верствам населення
	розроблення Етичного кодексу AI за участю широкого кола заінтересованих сторін	(!) попередження суспільно небезпечних явищ шляхом аналізу наявних даних за допомогою AI
		(!!) винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій AI, стану дотримання законодавства та судової практики

Джерело: сформовано автором

Оскільки судова влада, поряд із законодавчою й виконавчою, є однією з гілок єдиної державної влади, то й судді в Україні як безпосередні носії такої влади є суб'єктами, на яких поширюється дія національного Закону «Про запобігання корупції».

На жаль, мусимо констатувати, що попри численні реформаторські зусилля в сфері судоустрою протягом останніх десяти років, все ще продовжують мати місце непоодинокі випадки, коли носії судової влади як особи, наділені правом ухвалювати рішення, виявляються причетними до гучних корупційних правопорушень. До аналізу чи не найкричущого з них автор долучився в одній з попередніх робіт, підкреслюючи, що корупційні практики можуть вдало «консервуватися» інституційною пам'яттю окремих недобросовісних публічних службовців і в подальшому за сприятливої нагоди відтворюватися в ще більш потворних і гігантських масштабах навіть в рамках інших установ чи організацій [14].

Як не намагалися політичні сили різноманітними шляхами відновити довіру до національних судів, втім, навіть попри ухвалення 08 квітня 2014 року відповідного Закону «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», результати цієї активності виявилися більш, ніж скромними [16].

Якщо спиратися на дані опитування Агенції США з міжнародного розвитку (USAID) від 01 квітня 2021, то рейтинг довіри до судів через сім років після ухвалення Закону склав лише 10 %, а недовіри – 59 % [15].

У відповідності до більш свіжих даних, оприлюднених у серпні 2024 року Українською соціологічною платформою, на питання «які органи влади в Україні найбільше уражені корупцією?» більше 71 % з опитаних двох тисяч респондентів вказали саме на судову систему. Згідно з тим же опитуванням самою «корупціогенною» виявилася лише система територіальних центрів комплектування (ТЦК та СП), про що зазначили майже 73 % респондентів. При чому переважна більшість опитаних (85 %) відмітили, що з початку повномасштабного російського вторгнення – 24 лютого 2022 року – рівень корупції в країні лише збільшився [23].

Автор усвідомлює, що подекуди соціологічні дані можуть носити маніпулятивний характер, втім негативна тенденція падіння рівня довіри до національної судової влади зберігається.

З іншого боку, подібний стан речей в системі судоустрою, на наш погляд, має спонукати і науковців і практиків до ще більш активних пошуків заходів превенції, стримання та протидії такому соціальному злу як корупція. І саме тут АІ як інноваційний цифровий інструмент може стати в нагоді. Ми ж пропонуємо українському суспільству оцінити надсучасний спосіб підвищення рівня довіри до судової влади та знищення корупційних практик шляхом глибокої діджиталізації національної Феміди.

Схожу позицію висловлюють й інші дослідники. Так, Н. Шишка справедливо стверджує про відсутність успіхів судової реформи після 2014 року, підкреслюючи, що незважаючи на численні зусилля публічної влади в сфері правосуддя все одно продовжують існувати такі проблеми як дискредитація суддівського корпусу щодо його незалежності та неупередженості, систематичне порушення суддівської присяги, великий рівень та ризики корупції, залежність суддів від виконавчої та законодавчої гілок влади чи інший протиправний вплив на прийняття рішень у суді, недостатній рівень єдності та послідовності судової практики. У зв'язку з цим авторка висловлює думку, що АІ може стати тим, що може вирішити існуючі проблеми в судовій системі, тому що на нього неможливо тиснути чи підкупити [24].

На наше переконання, покладатися виключно на АІ як на антикорупційну панацею було би поспішним, тому що ризики його застосування залишаються маловивченими, натомість не можна заперечувати ймовірність, що він може виявитися значно ефективнішим, ніж існуючі «класичні» засоби й методи запобігання корупції.

Насамперед, слід окреслити рамки, основні вихідні ідеї, постулати, ґрутуючись на яких можна розпочати дискусію про використання АІ в судовій владі як антикорупційного інструмента. Вже згадувана Європейська етична хартія з використання АІ в судових системах та їхньому середовищі встановлює п'ять таких принципів, які для більшої наочності ми представили в табл. 3 [29].

Таблиця 3.

Принципи використання AI в судових системах

<i>Повага до фундаментальних прав</i>	передбачає, аби розробка та впровадження AI були сумісними з основоположними правами
<i>Недискримінація</i>	спеціально запобігає розвитку або посиленню дискримінації між окремими індивідами чи групами осіб
<i>Якість та безпека</i>	під час обробки судових рішень і даних зумовлюють використання перевірених джерел та нематеріальних даних із моделями, розробленими в мультидисциплінарний спосіб в безпечному технологічному середовищі
<i>Прозорість, неупередженість та справедливість</i>	забезпечують доступність та зрозумілість методів обробки даних, санкціонують зовнішні аудити
<i>«Під контролем користувача»</i>	принцип усуває імперативний підхід, гарантуючи, що користувачі є поінформованими учасниками та контролюють зроблений вибір

Джерело: *сформовано автором*

На відміну від Концепції розвитку AI в Україні, запропонованої Кабінетом Міністрів, про яку йшлося раніше і яка, як один із шляхів застосування AI, пропонує наділити його повноваженнями ухвалювати судові рішення, європейські підходи до застосування штучного інтелекту в правосудді є набагато більш консервативними.

Так, у п.5 Позиції Консультативної ради європейських суддів від 01 грудня 2023 року «Рухаючись вперед: використання допоміжних технологій у правосудді» відмічається, що використання AI у відправленні (адмініструванні) правосуддя залишається на початковій стадії розвитку. Незначна кількість держав-членів використовують AI, інші тільки вивчають таку можливість. Натомість навіть використання AI, як правило, зосереджується на адміністративних завданнях, наприклад, програмах перетворення

мовлення в текст (диктант), мовному перекладі й автоматичній «анонімізації» рішень і наказів. Втім, тенденція поки залишається незмінною: остаточна відповідальність за судові рішення має залишатися за людьми; AI має підтримувати суддів, а не зайняти їхнє місце [28].

Як повідомило британське агентство новин «Associated Press» в матеріалі від 08 січня 2024 року, судді Англії та Уельсу отримали «обережне схвалення» використовувати AI під час написання юридичних висновків. В той же час суддям було зроблено застереження, що AI не слід використовувати для досліджень або правового аналізу, оскільки технологія може сфабрикувати інформацію або надати оманливу, неточну й упереджену інформацію [31].

І хоча, на наш погляд, змісти дозволу та застережень є одночасно дещо взаємовиключними та суперечливими, натомість революційність поступу не викликає сумнівів: країни англосаксонської правової системи з її тисячолітньою історією почали рух в напрямку використання IT під час реалізації головної функції судової влади – відправлення правосуддя.

Аналогічні кроки вчиняються і в інших частинах світу, зокрема, в північній Африці. Так, агентство новин «Morocco World News» в матеріалі від 15 липня 2024 року зазначило, що Міністерство юстиції запускає нову фазу цифрових ініціатив з метою революціонізувати судову систему шляхом інтегрування AI задля посилення ефективності, поліпшення судової якості та полегшення доступу до правосуддя. Мохамед Рафікі – радник Міністра юстиції Марокко – зауважив, що Міністерство має наміри найняти AI [як працівника] для документування із надзвичайною точністю судових процесів й того, що в них відбувається [32].

Вища рада правосуддя – колегіальний, незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, – у своїй останній доповіді за 2023 рік «Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні» також підкреслила, що, поміж іншого, розвиток електронного судочинства та впровадження

електронного суду є значущими кроками в напрямку підвищення якості судових сервісів, покращення доступу до правосуддя для громадян, а також скорочення видатків на матеріально-технічне забезпечення діяльності органів судової влади. [19].

Спочатку про те, які саме переваги AI може надати в запобіганні корупції під час відправлення правосуддя, автор спершу вирішив спитати ... власне у AI. До початку роботи над статтею було проведено мікродослідження, яке насправду, більше було схоже на дружню співбесіду із чат-ботом Copilot від Microsoft, з приводу того, як ним можна скористатися в боротьбі з корупційними практиками.

Нижче наводиться діалог з деякими скороченнями:

«Питання до чат-боту: Чи зможе AI здолати корупцію?»

Відповідь: AI має потенціал стати потужним інструментом у боротьбі з корупцією, завдяки своїй здатності аналізувати великі обсяги даних та виявляти шаблони, які можуть бути ознаками корупційних дій. Однак, AI сам по собі не може «здолати» корупцію. Він може лише підтримувати людські зусилля, надаючи інструменти для аналізу та моніторингу. Ефективна боротьба з корупцією вимагає комплексного підходу, який включає правові рамки, прозорість, громадський контроль та відповідальність урядових інституцій. AI може бути однією з частин цієї системи, але без активної участі суспільства та політичної волі, технології самі по собі не можуть вирішити проблему корупції.

Питання до чат-боту: Чи можна довірити AI відправлення правосуддя?

Відповідь: Використання AI в правосудді може принести певні переваги, такі як прискорення процесів судочинства, покращення доступу до правосуддя та зменшення впливу людського фактору на судові рішення. Однак, є й ризики, пов'язані з використанням AI, зокрема відсутність емпатії та можливість упередженості. Наразі, AI не може повністю замінити суддів, оскільки він не володіє людськими якостями, такими як співпереживання та здатність до етичного судження. Згідно з європейськими стандартами, правосуддя має здійснюватися незалежним і безстороннім судом, і наразі немає практики Європейського суду з прав людини, яка б дозволяла засто-

сування AI для прийняття остаточних рішень. Таким чином, хоча AI може бути корисним інструментом для допомоги в судочинстві, він не може повністю замінити суддів або відправляти правосуддя самостійно. Важливо забезпечити, щоб використання AI відповідало етичним стандартам та правовим принципам, а також аби був забезпечений належний людський контроль за його діяльністю» [7].

Як бачимо, чат-бот Copilot на базі AI, на відміну від найвищого органу виконавчої влади України, так само виявився більш стриманим в оцінці можливості надати AI право ухвалювати рішення в судових справах. Але, напевно, сам автор все-таки притримується думки про правильність підходу Кабінету Міністрів України щодо запровадження повноцінного «цифрового судді» для розгляду типових судових справ, про що йтиметься трохи нижче.

В той же час, сам AI визначив принаймні три переваги свого використання в судовій владі, які б могли запобігти корупційним проявам:

- покращення доступу до правосуддя;
- прискорення процесів судочинства;
- зменшення впливу людського фактору на рішення, що ухвалюється.

І якщо перші дві переваги є власне організаційними, пов'язаними із адмініструванням правосуддя (наприклад, автоматичний розподіл справ, електронний документообіг, автоматизація виготовлення тексту судового рішення), то остання якраз є сутнісною, одночасно як матеріальною, так і процедурною перевагою, яка пов'язана саме із відправленням правосуддя й націлена на обмеження розсуду судді-людини, який в іншому випадку за наявності стороннього протиправного «стимулювання» може переростати у свавілля.

Зрозуміло, що найпоширенішим корупційним проявом в судовій владі є одержання суддею неправомірної вигоди за ухвалення в інтересах зацікавленої особи певного рішення, або, висловлюючись простіше, – хабар. Відтак, метою застосування AI є зменшення або навіть усунення корупційних ризиків неправомірних заохочень, яким може бути підданий суддя-людина під час ухвалення рішення по суті справи.

Загалом, суть застосування AI в судовій владі як антикорупційного запобіжника можна звести до двох напрямків:

– «полегшена» версія – коли AI використовується як субсидіарний механізм правосуддя, тобто лише допомагає судді-людині скласти текст рішення, наводити обґрунтування тощо, а рішення все одно ухвалюється людиною й нею підписується;

– «посилена» версія передбачає, що AI буде наділений правом самостійно, без втручання людини, здійснювати судовий розгляд (до речі, саме таку форму за деякими категоріями справ і пропонує Кабінет Міністрів України).

Можна не сумніватися, що практична реалізація ідеї про «посилену» версію AI, тобто про надання йому права ухвалювати судові рішення, фактично наділивши його в такий спосіб державною владою, знайде своїх непримиренних супротивників і серед суддівського корпусу, й поміж політичних еліт, і учасників судових процесів, натомість це вже має стати темою іншого дослідження.

Нижче спробуємо виокремити та оцінити додаткові переваги застосування AI в судовій владі, наслідком якого вже стало або може стати зменшення корупційних проявів та зниження корупційних практик.

Розпочнемо з позитивного прикладу застосування IT в системі судоустрою. На наше переконання, перший і напрочуд ефективний крок впровадження «слабкого» AI (за класифікацією IBM) в адміністрування правосуддя відбувся ще в далекому 2010 році і пов'язаний з ухваленням парламентом в новій редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Тоді в ст.15 Закону вперше з'явилася норма про те, що в судах загальної юрисдикції функціонує автоматизована система документообігу, а визначення судді або колеґії суддів для розгляду конкретної справи здійснюється саме такою системою. По суті вводився «лотерейний» принцип авторозподілу справ за допомогою комп'ютерних алгоритмів [20].

Ця новація без перебільшення здійснила революцію в адмініструванні правосуддя. І хоча, за великим рахунком, навряд чи в даному випадку можна стверджувати про використання повноцінного AI, тим не менше застосування системи авторозподілу судових

провадженнь, основою якого став випадковий комп'ютерний вибір, мало двовимірний позитивний ефект:

- по-перше, машинні алгоритми протягом відносно короткого проміжку часу здійснили вирівнювання суддівських навантажень в межах кожного суду;

- по-друге, усунули суб'єктивізм, маніпуляції, а інколи – й відверті зловживання голів судів під час визначення суддів-доповідачів у справах, назавжди позбавивши перших такого важелю впливу.

Але все одно найгострішим залишається завдання, застосовуючи АІ, мінімізувати корупційні практики шляхом зменшення впливу людського фактору на рішення, що ухвалюються суддею. Власне, такий вплив людського фактору можна розглянути з двох сторін:

- умисний, усвідомлений та протиправний, або ж суто «корупційна спокуса», тобто пропозиція, обіцянка або надання судді неправомірної вигоди одним чи декількома учасниками процесу, чи навмисне створення суддею умов для таких дій;

- недостатня кваліфікація чи необізнаність судді в окремих питаннях права, недбалість чи недостатня старанність під час виконання службових обов'язків.

Якщо перший варіант є нічим іншим як кримінально караним корупційним правопорушенням, то другий – некорупційним дисциплінарним проступком.

Отже, які ж додаткові корупційні запобіжники АІ здатний принести у відправлення правосуддя, які його властивості можна інтегрувати в судовий процес?

Насамперед, АІ – неупереджений, і ця властивість є чи не найціннішою під час здійснення судочинства. Без перебільшення, неупередженість є однією із сутнісних ознак правосуддя, а, тому, однією з найцінніших антикорупційних переваг, яку здатний забезпечити АІ. Жоден з учасників процесу не зможе спокусити комп'ютерну програму неправомірною вигодою, відтак, і суспільство і держава зможуть домогтися правосуддя в «чистому вигляді», якого всі так прагнуть. АІ емоційно стабільний, йому невідомі жадібність чи спрага наживи, страх, жаль, необхідність огляду на громадську думку чи громадських активістів, штучно

організовані ними «демонстрації» під час судових засідань під вікнами суду, що унормувалися в Україні протягом останнього десятиліття. Недобросовісні учасники процесу будуть позбавлені підстав звинувачувати суддю в корупції лише тому, що він чи вона призначені на посаду за час президентства якоїсь окремої особи (згадаймо «суддів Януковича») або не завершили процедуру кваліфікаційного оцінювання (яка триває з 2016 року).

Інтеграцію AI в судовий процес вже саму по собі можна оцінювати як «бінарний тест» на готовність боротися із таким ганебним для України явищем як корупція. Ця бінарність полягає в тому, що державна влада в особі законодавчої і виконавчої гілок будуть вимушені змиритися із втратою «важелів впливу» та можливостей тиску на «електронного суддю», а учасники процесу тим часом позбавляться спокус мотивувати суддю на ухвалення вигідного для себе рішення. Наголошуємо ще раз, що в такий спосіб всі зацікавлені учасники досягнуть правосуддя в його чистому, приростичному виді.

Крім того, оцінка юридичних фактів та складання судових рішень самостійно AI гарантовано приведе до усунення юридичної казуїстики та судових помилок, забезпечення стабільності й передбачуваності юридичної практики та виключення випадків ухвалення прямо протилежних рішень на підставі схожих чи однакових фактичних обставин справи. Іншими словами, досягти уніфікації судової практики та унормувати суддівську дискрецію можна буде вже в суді першої інстанції. За такого загалом нівелюється необхідність існування судів апеляційної та касаційної інстанцій як процесуальних інститутів, судді яких інколи доволі масово також стають фігурантами кримінальних проваджень, пов'язаних з корупцією. Як приклад: наприкінці 2023 року Вища рада правосуддя надала згоду на утримання під вартою чотирьох та відсторонила від здійснення правосуддя ще двох суддів Київського апеляційного суду, які підозрювалися у причетності до корупційних правопорушень [4; 5].

Ще як одну з переваг усунення корупційних практик зі стадії перегляду судового рішення можна зазначити наступне:

рішення, ухвалене суддею-АІ набуває статусу остаточного в день його оголошення, не підлягає оскарженню в апеляційному і касаційному порядку і не може бути підставою для подання скарги проти України до Європейського Суду з прав людини. Себто, якщо першочерговою ціллю створення «електронної Феміди» ми проголошуємо запобігання корупційними проявам в судовій владі, то логічно, що «машинне рішення» в жодному випадку не має бути переглянуте людиною.

Закономірною є наступна – часова – перевага: застосування судді-АІ під час здійснення судочинства на порядок пришвидшить строки розгляду справ, адже загальновідомо, що ця проблема є однією з наріжних в українській судовій системі. Розумні строки розгляду справи з декларації перетворяться на процесуальну реальність.

Не менш значущою стане фінансова перевага: після залучення АІ до повноцінної суддівської діяльності держава зможе почати поступове скорочення штату суддів та працівників апаратів судів всіх інстанцій. Хоча судова влада в Україні й так хронічно не отримувала належного фінансування протягом багатьох років, відправлення правосуддя самим АІ стане запорукою значної економії бюджетних коштів. Комп'ютерна програма не потребує часу на відпочинок, відпусток, лікарняних, вона здатна працювати цілодобово, головне, що вона потребуватиме – це підключення до електромереж.

І, насамкінець, держава позбавить себе необхідності утримувати численні «антикорупційні» та «навколосудові» структури, службові особи яких, на жаль, так само не уникають корупційних негараздів, або ж, принаймні, матиме змогу значно скоротити штат таких державних органів. Ця перевага знову-таки стосується раціонального використання бюджетних ресурсів. На завершення наведемо ще один показовий приклад того, як «лідери» судової влади дискредитують її заради власних приватних інтересів, що ще більше підтверджує нашу думку про «перезрілість» ідеї щодо необхідності повноцінного впровадження АІ у відправлення правосуддя як найбільш ефективного інструменту корупційної превенції.

Так, 24 липня 2023 року Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) повідомило про підозру Голові Державної судової адміністрації (ДСА) України у вчиненні кримінального правопорушення. Суть неправомірних дій очільника ДСА України, на думку НАБУ, полягала в підбурюванні до надання хабаря суддям Верховного суду за винесення рішення на користь комерційного підприємства [12].

Іншими словами, очільник ДСА України мав намір виконати «посередницьку функцію»: отримати гроші від сторони у справі, частину грошей передати суддям Верховного суду за ухвалення рішення на користь цієї сторони, а іншу частину – залишити собі як «плату за послугу».

Принагідно зазначимо, що ДСА України – це державний орган у системі правосуддя, що здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади в межах повноважень, установлених законом, з метою створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів [21].

07 грудня 2023 року за рішенням Вищої ради правосуддя голова ДСА України був звільнений з посади за порушення Присяги державного службовця, що полягало у протиправних діях щодо використання статусу державного службовця, який займає посаду державної служби категорії «А» в системі правосуддя, в неправомірних приватних інтересах інших осіб, що створює конфлікт між приватними та публічними інтересами, та призвело до тяжких наслідків у вигляді приниження авторитету ДСА України як державного органу в системі правосуддя та державних органів загалом [3].

Висновки. Нездатність класичних методів запобігання корупції в Україні давно й гостро поставила перед державою необхідність впроваджувати інші, більш сучасні механізми, а оскільки глибина проблеми сьогодні без перебільшення вже досягла рівня Гордієва вузла, то й методи її розв'язання мають бути радикальними – на кшталт хірургії. Протягом останніх років в країні спостерігається, з одного боку, закономірна, а, з іншого, – потворно-цинічна в своїй динаміці тенденція «підвищення рівня розбещеності»

публічних службовців, суть якої гранично проста: чим вище щабель представника держави, тим швидше й масштабніше зростають «тарифи» його на корупційні «послуги». І, на жаль, судова влада не стала виключенням з цього нездорового тренду. Як демонструє наше дослідження, є чимало підстав вважати, що повноцінна діджиталізація правосуддя й наділення АІ публічно-владними повноваженнями шляхом створення «Електронного Судді» значно зменшить корупційні ризики та зруйнує існуючі корупційні практики як всередині системи судоустрою, так і дисциплінуватиме учасників судових процесів, одночасно культивуючи в них як неприйнятність, так і марність використання пропозицій неправомірної вигоди в судах з метою отримання бажаного для себе результату. Оскільки ухвалення судового рішення вимагає логіко-раціонального підходу, а комп'ютерні алгоритми та їхня вища форма – АІ – діють за суворо визначеними законами формальної логіки, то впровадження АІ в правосуддя дозволить гарантувати учасникам судового розгляду реальні неупередженість та незалежність суб'єкта, уповноваженого ухвалювати рішення. Комп'ютерним програмам не відомі емоційні коливання, а сторонні впливи, зокрема, матеріальні, в принципі втрачатимуть сенс. Вже зараз АІ наділений безпрецедентною здатністю до навчання та виявлення власних помилок й оперативного їх виправлення, отже, протягом досить короткого періоду рішення «Електронної Феміди» можуть стати бездоганними, а АІ зведе нанівець як ймовірність судової помилки, так і можливість суддівського свавілля.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ КОРУПЦІЙНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ В СУДОВІЙ ВЛАДІ: ПЕРЕВАГИ

В статті зроблено спробу оцінити можливість та доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій та їхнього вищого прояву – штучного інтелекту – як антикорупційного інструменту в судовій владі. Проаналізовано сутність і сучасні форми феномену штучного інтелекту та його

зв'язок з інформаційно-комунікаційними технологіями. Досліджено національні та зарубіжні нормативно-правові джерела з питань застосування штучного інтелекту як в сфері публічного управління загалом, так і в сфері судоустрою та відправлення правосуддя зокрема. Наведено випадки найбільш «знакових» корупційних подій в судовій владі та зроблено спробу з'ясувати причини провалів застосування традиційних інструментів в запобіганні корупції. Піддано сумніву здатність держави здолати таке негативне соціально-владне явище як корупція без впровадження радикальних кроків, що вже давно назріли й ще більш актуалізувалися під час збройного конфлікту. Вивчено окремі позитивні приклади застосування інформаційно-комунікаційних технологій в судовій владі. Систематизовано окремі переваги застосування штучного інтелекту як новітнього інструменту запобігання корупції в судовій владі. Підкреслено, що штучний інтелект в силу своєї безсторонності в повній мірі здатний забезпечити реалізацію права на справедливий суд, зекономити часові, фінансові та людські ресурси, чим знизити рівень корупційних проявів. Водночас наголошено на тому, що без вивчення ризиків та загроз застосування комп'ютерних програм такого ступеню розвитку покладатися лише на них як на панацею в знищенні корупційних практик є необачним та передчасним. Вреїті-реїт надано поїтовх для подальшого дослідження штучного інтелекту та його особливостей як інструменту корупційної превенції в системі судоустрою.

Ключові слова. Штучний інтелект, запобігання корупції, судоустрій, судова влада, переваги штучного інтелекту.

Author Contributions: Conceptualization, B.W.A. and L.W.F.; Writing – original draft, B.W.A. and L.W.F.; Writing – review & editing, B.W.A. and L.M.F. Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Buinytska, O.P. (2012). *Informatsiini tekhnolohii ta tekhnichni zasoby navchannia* [Information technologies and technical means of education]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
2. Vydy shuchnoho intelektu za IVM [Types of artificial intelligence according to IVM]. (n.d.). *mega.nz*. Retrieved from: https://mega.nz/file/boJ2zTAQ#Sw9bN_4pAh7Jlb-F8f17iF_EJozF_ccfLZjyUbg1wAuA [in Ukrainian].
3. VRP zvilnyla z posady derzhavnoi sluzhby Holovu DSA Ukrainy [VRP dismissed the Head of the DSA of Ukraine from the post of civil service]. (n.d.). *hcj.gov.ua*. Retrieved from: <https://hcj.gov.ua/news/vrp-zvilnyla-z-posady-derzhavnoyi-sluzhby-golovu-dsa-ukrayiny> [in Ukrainian].
4. VRP nadala zghodu na utrymannia pid vartoiu suddiv Kyivskoho apeliatsiinoho sudu [VRP gave consent to the detention of judges of the Kyiv Court of Appeal]. (n.d.). *hcj.gov.ua*. Retrieved from: <https://hcj.gov.ua/news/vrp-nadala-zgodu-na-utrymannya-pid-vartoyu-suddiv-kyivskogo-apelyaciynogo-sudu> [in Ukrainian].
5. VRP tymchasovo vidstoronyla shche dvokh suddiv Kyivskoho apeliatsiinoho sudu vid zdiisnennia pravosuddia [VRP temporarily suspended two more judges of the Kyiv Court of Appeal from the administration of justice]. (n.d.). Retrieved from: <https://hcj.gov.ua/news/vrp-tymchasovo-vidstoronyla-shche-dvoh-suddiv-kyivskogo-apelyaciynogo-sudu-vid-zdiysnennya> [in Ukrainian].
6. Hlybovets, M.M., & Oletskyi, O.V. (2002). *Shtuchnyi intelekt* [Artificial intelligence]. Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].
7. Dialoh z chat-botom Copilot na bazi AI [Dialogue with the AI-based Copilot chatbot]. (n.d.). *mega.nz*. Retrieved from: https://mega.nz/file/ykhyjSzT#jyYBn6GRkrSXQpsqa94uSa1d5_WUHZFi-eToldcvnjro [in Ukrainian].
8. Konventsiia OON proty koruptsii vid 31.10.2003 r. [Convention OON against Corruption dated 10/31/2003]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian].
9. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Kontseptsiiia rozvytku shuchnoho intelektu v Ukraini (z nastupnymy zminamy) vid 02 hrudnia 2020 roku No. 1556-r. [Approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine

The concept of artificial intelligence development in Ukraine (with subsequent changes) dated December 2, 2020 No. 1556]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

10. Kravchenko, I.V., & Mykytenko, V.I. (2022). *Informatsiini tekhnologii [Information technologies]*. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho. Retrieved from: <https://ela.kpi.ua/items/b52553f3-28a5-4c9f-93e9-7421d5cc1293> [in Ukrainian].

11. Kryminalna konventsia pro borotbu z koruptsiieiu (ETS 173) vid 27.01.1999 r. [Criminal Convention on Combating Corruption (ETS 173) dated January 27, 1999]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text [in Ukrainian].

12. NABU: Holovi Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy povidomyly pro pidozru [NABU: The head of the State Judicial Administration of Ukraine was informed of the suspicion]. (n.d.). *suspilne.media*. Retrieved from: <https://suspilne.media/535305-nabu-golovi-derzhavnoi-sudovoi-administratsii-ukraini-povidomili-pro-pidozru/> [in Ukrainian].

13. Andreiko, A. Yu. (et al.). (2020). *Naukovo-praktychnyi komentar Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» [Scientific and practical commentary on the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption»]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

14. Nepsha, O., & Yemelianov, V. (2023). Tsinnist instytutysiinoi pamiaty, abo chomu reformy v Ukraini ne vykoriniuiut koruptsiu (na prykladi sudovoi reformy 2016-2019 rokiv) [The value of institutional memory, or why reforms in Ukraine do not eradicate corruption (on the example of the judicial reform of 2016-2019)]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public administration and regional development*, 20, (pp. 523-546). Retrieved from: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/issue/view/26/30> [in Ukrainian].

15. Opytuvannia naselennia Ukrainy stosovno doviry do sudovoi ta inshykh hilok vldy, suddivskoi nezalezhnosti ta pidzvitnosti, spryiniattia koruptsii ta hotovnosti povidomliaty pro yii proiavy [Survey of the population of Ukraine regarding trust in the judiciary and other branches of government, judicial independence and accountability, perception of corruption and willingness to report its manifestations]. (2021). (n.d.). *newjustice.org.ua*. Retrieved from: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/2021_Survey_Population_Report_UKR.pdf [in Ukrainian].

16. Zakon Ukrainy Pro vidnovlennia doviry do sudovoi vldy vid 08.04.2014 r. No. 1188-VII [Law of Ukraine On restoring trust in the judiciary

dated 04/08/2014 No. 1188-VII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18#Text> [in Ukrainian].

17. Zakon Ukrainy Pro Vyshchu radu pravosuddia: vid 21.12.2016 r. No. 1798-VIII [Law of Ukraine About the High Council of Justice dated December 21, 2016 No. 1798-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> [in Ukrainian].

18. Zakon Ukrainy Pro zapobihannia koruptsii vid 14.10.2014 r. No. 1700-VII (iz nastupnyimi zminamy ta dopovnenniamy) [Law of Ukraine On Prevention of Corruption dated 14.10.2014 No. 1700-VII (with subsequent amendments and additions)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].

19. Rishennia Vyshchoi rady pravosuddia Pro stan zabezpechennia nezalezhnosti suddiv v Ukraini vid 27 chervnia 2024 roku [The decision of the High Council of Justice About the state of ensuring the independence of judges in Ukraine by dated June 27, 2024]. *hcj.gov.ua*. Retrieved from: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/shchorichna_dopovid_zh_2023_rik_pro_stan_zabezpechennya_nezalezhnosti_suddiv_v_ukrayini.pdf [in Ukrainian].

20. Zakon Ukrainy Pro sudoustrii i status suddiv vid 07.07.2010 r. (vtratyv chynnist, krim polozhen, zaznachenikh u punktakh 7, 23, 25, 36 rozdlu XII Zakonu No. 1402-VIII vid 02 chervnia 2016 roku) [Law of Ukraine On the judicial system and the status of judges dated 07.07.2010 (lost its validity, except for the provisions specified in clauses 7, 23, 25, 36 of Chapter XII of Law No. 1402-VIII dated June 2, 2016)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17#Text> [in Ukrainian].

21. Rishennia Vyshchoi rady pravosuddia Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sudovu administratsii Ukrainy vid 17.01.2019 r. No. 141/0/15-19 (iz nastupnyimi zminamy) [Decision of the High Council of Justice On the approval of the Regulation on the State Judicial Administration of Ukraine of January 17, 2019 No. 141/0/15-19 (as amended)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text> [in Ukrainian].

22. Semenenko, Yu. (2024). Rol informatsiinykh tekhnolohii ta instrumentiv shtuchnoho intelektu v pidvyshchenni efektyvnosti pidboru, navchannia ta adaptatsii pratsivnykiv [The role of information technologies and artificial intelligence tools in increasing the efficiency of selection, training and adaptation of employees]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, (Vol. 87), 2, (pp. 20-29). Retrieved from: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/index.php?art=1278> [in Ukrainian].

23. Stavlennia ukrainsiv do koruptsii. Ukrainska sotsiologichna platforma. Doslidzhennia hromadskoi dumky [Attitude of Ukrainians to corruption. Ukrainian sociological platform. Research of public opinion]. (2024). (n.d.). www.usp.biz.ua. Retrieved from: <http://www.usp.biz.ua/wp-content/uploads/2024/08/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf> [in Ukrainian].

24. Shyshka, N.V. (2021). Shtuchnyi intelekt v ukrainskomu pravosuddi: pravovi peredumovy zaprovadzhennia [Artificial intelligence in Ukrainian justice: legal prerequisites for implementation]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 3, (pp. 143-145). Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/12455e60-8125-470f-8052-a69413c1b209/content> [in Ukrainian].

25. Shtuchnyi intelekt (ShI) – shcho tse take, yak pratsiuie i navishcho potriben [Artificial intelligence (AI) - what it is, how it works and why it is needed]. (n.d.). *termin.in.ua*. Retrieved from: <https://termin.in.ua/shtuchnyi-intelekt/> [in Ukrainian].

26. Iaki tekhnolohii nazyvaiut informatsiinymy? Otrymannia znan. Dystantsiina pidtrymka osvity shkoliariv [What technologies are called information technologies? Obtaining knowledge. Remote support of schoolchildren's education]. (n.d.). *disted.edu.vn.ua*. Retrieved from: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/474> [in Ukrainian].

27. Michel, A. (2023). Recalibrating assumptions on AI. Towards an evidence-based and inclusive AI policy discourse. *www.chatham-house.org*. Retrieved from: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2023-04/2023-04-05-recalibrating-ai-holland-michel.pdf> [in English].

28. Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary. (2023). (n.d.). *rm.coe.int*. Retrieved from: <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7> [in English].

29. European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. (2018). (n.d.). *rm.coe.int*. Retrieved from: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> [in English].

30. McCarthy, J. (2007). What is artificial intelligence? *www-formal.stanford.edu*. Retrieved from: <https://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai.pdf> [in English].

31. Judges in England and Wales are given cautious approval to use AI in writing legal opinions. (n.d.). *apnews.com*. Retrieved from: <https://apnews.com/article/artificial-intelligence-ai-guidance-england-wales-judges-c2ab374237a563d3e4bbbb56876955f7> [in English].

32. Morocco's Justice Ministry to Integrate Artificial Intelligence in Court System. (n.d.). www.moroccoworldnews.com. Retrieved from: <https://www.moroccoworldnews.com/2024/07/363918/moroccos-justice-ministry-to-integrate-artificial-intelligence-in-court-system> [in English].

Відомості про автора / Information about the Author

Олексій Непша, аспірант кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку Навчально-наукового інституту державного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nepsha@i.ua, orcid: <https://orcid.org/0009-0005-7836-6234>.

Oleksiy Nepsha, PhD-student of the Department of Local Self-Government and Regional Development of the Educational and Scientific Institute of Public Management and Administration of the Petro MohylaBlack Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nepsha@i.ua, orcid: <https://orcid.org/0009-0005-7836-6234>.

Nepsha, O. (2024). Artificial intelligence as an innovative tool of corruption prevention in judiciary: the advantages. *Public Administration and Regional Development*, 25, 960-988. <https://doi.org/10.34132/pard2024.25.12>